

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет хореографічного мистецтва
Кафедра народної хореографії

КОСТЮМ ТА СЦЕНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТАНЦЮ

Програма та навчально-методичні матеріали дисципліни
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 024 Хореографія
освітньої програми Сучасна хореографія
освітньої програми Бальна хореографії

Харків, 2022

УДК 792.83.02+391](073)

К 72

Друкується за рішенням ради факультету хореографічного мистецтва
(протокол № 1 від 16.08.2021 р.)

Рекомендовано кафедрою сучасної та бальної хореографії
(протокол № 1 від 16.08.2021 р.)

Рецензент:

Каріна ОСТРОВСЬКА, заслужений працівник культури України,
завідувач кафедри народної хореографії факультету хореографічного
мистецтва Харківської державної академії культури, доцент.

Укладачі:

Тетяна БРАГІНА, доцент, кандидат філософських наук, доцент
кафедри народної хореографії

Олена КУРДУПОВА, старший викладач кафедри народної
хореографії

К 72 Костюм та сценічне оформлення танцю : програма та навч.-метод. матеріали дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спец. 024 «Хореографія», освіт. програми Сучасна хореографія, Освіт. програма Бальна хореографія / Харків. держ. акад. культури ; уклад. Т. М. Брагіна ; О. М. Курдупова — Харків : ХДАК, 2022. — 43 с.

Навчальна дисципліна «Костюм та сценічне оформлення танцю» є вибіркоvim компонентом з циклу професійної підготовки бакалаврів. Зміст дисципліни розкриває основні принципи сценічного оформлення хореографічної вистави, знайомить з описом історичного одягу та комплексами традиційного національного костюму.

Дисципліна розрахована на здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 792.83.02+391](073)

© Харківська державна академія культури, 2022 рік

© Брагіна Т. М., Курдупова О. М., 2022 рік

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Костюм та сценічне оформлення танцю»

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність 024 Хореографія Освітня програма Сучасна хореографія Бальна хореографія	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи– 4	Ступінь: бакалавр	20 год.	10 год.
		Семінарські	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	76 год.
		Вид контролю: залік 4 сем.	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60

для заочної форми навчання – 14/76

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – ознайомлення з історією костюму, з національним одягом XIX ст.. окремих країн і народів, ознайомлення із основними прийомами сучасної сценографії, формування практичних навичок по розробці та створенню ескізу танцювального костюму та ескізу оформлення сцени.

Завдання навчальної дисципліни:

- познайомити з історичним одягом країн Давнього світу та країн Західної Європи від епохи середньовіччя до поч. XX ст.
- розкрити роль національного одягу в збереженні та ретрансляції народних традицій;
- познайомити з основними комплексами традиційного народного вбрання певних країн, передбачених програмою дисципліни.
- сформувати вміння аналізувати усторичні та національні костюми, тобто знаходити особливості силуету, крою деталей, декору тощо;
- висвітлити основні етапи становлення і розвитку сценічного приміщення та обладнання сцени;
- розглянути будову та термінологію сучасної сцени-коробки;
- розкрити основні принципи створення сценографії та вимоги до сценічного оформлення хореографічних вистав;
- познайомити з основними етапами розвитку театрального та танцювального костюмів;
- надати загальну характеристику танцювальним костюмам різних видів хореографічного мистецтва;
- познайомити з творчою діяльністю видатних сценографів та художників по костюмах;
- оволодіти прийомами сценічної стилізації історичного, народного та сучасного побутового одягу для створення сценічного варіанту танцювального костюму;
- сформувати навички по створенню ескізів танцювальних костюмів та ескізів оформлення сцени.

III. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні,

наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

- здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної);

- здатність використовувати широкий спектр між дисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу у початкових, профільних, фахових закладах освіти;

- здатність використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання завдань та вирішення проблем в сфері професійної діяльності;

- здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції;

- здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проекту;

- здатність дотримуватись толерантності у міжособистісних стосунках, етичних і добродійних взаємовідносин у сфері виробничої діяльності.

Програмні результати навчання

- мати навички, що дозволяють розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин;

- володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом; розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності;

- відшуковувати необхідну інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності;

- розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва;

- володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора;

- аналізувати і оцінювати результати педагогічної, асистентсько-балетмейстерської, виконавської, організаційної діяльності;

- мати навички викладання фахових дисциплін, створення необхідного методичного забезпечення і підтримки навчання здобувачів освіти;

- розвивати комунікативні навички, креативну і позитивну атмосферу в колективі.

Передумови для вивчення:

- мати особистий досвід використання сценічних костюмів для танцювального мистецтва;

- виявляти зацікавленість до народної творчості;

- виявляти обізнаність з термінології та обладнання сценічного приміщення.

Критерієм засвоєння теоретичного та практичного матеріалу дисципліни «Костюм та сценічне оформлення танцю» можна вважати досягнення мінімального порогового рівня у 60 балів.

Форми та методи навчання

Форми навчання: лекційні, семінарські заняття, самостійна робота.

Методи навчання: словесні (розповідь, пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація), методи стимулювання і мотивації, методи перевірки знань.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- письмове опитування або тестування;

- перевірка виконання домашніх завдань (малюнки окремих компонентів національного одягу, схематичне зображення типів крою);

- оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях;

- оцінювання ескізів танцювальних костюмів та ескізів оформлення сцени.

IV. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається з 4 розділів, які містять 25 тем, зв'язаних між собою змістовними складовими

1 РОЗДІЛ Історичний костюм містить 9 тем: Костюм Давнього Єгипту. Костюм Давньої Греції та Давнього Риму. Костюм Західної Європи епохи середньовіччя. Костюм Західної Європи епохи Відродження. Західноєвропейський костюм XVII ст. Західноєвропейський костюм XVIII ст. Костюм Західної Європи першої половини XIX ст. Костюм Західної Європи другої половини XIX ст. Костюм епохи модерну – кінець XIX ст.-поч. XX ст.

2 РОЗДІЛ Народний костюм різних країн XIX ст. містить 8 тем: Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму. Народний костюм різних регіонів України. Російський народний костюм. Народний костюм Іспанії. Традиційний циганський костюм. Національний костюм Туреччини та Єгипту. Народне вбрання країн Північної та Латинської Америки. Народний костюм різних країн XIX ст.

3 РОЗДІЛ Сценічне оформлення хореографічної вистави містить 4 теми: Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави. Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання. Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени. Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.

4 РОЗДІЛ Театральний та танцювальний костюм містить 4 теми: Театральний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток. Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток. Композиція костюму. Загальні принципи створення сценічного костюму для хореографічного мистецтва.

V. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва розділів та тем	Денне відділення					Заочне відділення				
		Усього год.	Аудитор.	Лекц.	Семін.	Сам.р.	Усього год.	Ауд.	Лекц.	Сем.	Сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розділ 1 Історичний костюм											
1	Костюм Давнього Єгипту	1,5	0,5	0,5	-	1	2,25	0,25	0,25	-	2
2	Костюм Давньої Греції та Давнього Риму	4,5	1,5	0,5	1	3	3,25	0,25	0,25	-	3
3	Костюм Західної Європи епохи середньовіччя	3	1	1	-	2	3,5	0,5	0,5	-	3
4	Костюм Західної Європи епохи Відродження	3	1	1	-	2	3,5	0,5	0,5	-	3
5	Західноєвропейський костюм XVII ст.	3	1	1	-	2	3,5	0,5	0,5	-	3
6	Західноєвропейський костюм XVIII ст.	6	2	1	1	4	3,5	0,5	0,5	-	3
7	Костюм Західної Європи першої половини XIX ст.	6	2	1	1	4	3,5	0,5	0,5	-	3
8	Костюм Західної Європи другої половини XIX ст.	3	1	1	-	2	3,5	0,5	0,5	-	3
9	Костюм епохи модерну – кінець XIX ст.-поч. XX ст.	6	2	1	1	4	3,5	0,5	0,5	-	3
Разом за розділом		36	12	8	4	24	30	4	4	-	26
Розділ 2 Народний костюм різних країн XIX ст.											
10	Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму	1,5	0,5	0,5	-	1	2,25	0,25	0,25	-	2
11	Народний костюм різних регіонів України	6	2	2	-	4	4,5	0,5	0,5	-	4
12	Російський народний костюм	1,5	0,5	0,5	-	1	2,25	0,25	0,25	-	2
13	Національне вбрання Іспанії	1,5	0,5	0,5	-	1	2,25	0,25	0,25	-	2
14	Традиційний циганський костюм	1,5	0,5	0,5	-	1	2,25	0,25	0,25	--	2
15	Національний костюм Туреччини та Єгипту	3	1	1	-	2	2,25	0,25	0,25	-	2

16	Народний костюм країн Північної та Латинської Америки	3	1	1	-	2	2,25	0,25	0,25	-	2
17	Народний костюм різних країн XIX ст.	6	2	-	2	4	5	1	-	1	4
Разом за розділом		24	8	6	2	16	23	3	2	1	20
Розділ 3. Сценічне оформлення хореографічної вистави											
18	Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави	7,5	2,5	0,5	2	5	8,5	2,5	0,5	2	6
19	Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання	3	1	1	-	2	4,5	0,5	0,5	-	4
20	Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени	3	1	1	-	2	2,5	0,5	0,5	-	2
21	Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору	1,5	0,5	0,5	-	1	2,5	0,5	0,5	-	2
Разом за розділом		15	5	3	2	10	18	4	2	2	14
Розділ 4. Театральний та танцювальний костюм											
22	Театральний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток	3	1	1	-	2	2,5	0,5	0,5	-	2
23	Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток	9	3	1	2	6	7,5	1,5	0,5	1	6
24	Композиція костюму	1,5	0,5	0,5	-	1	2,5	0,5	0,5	-	2
25	Загальні принципи створення сценічного костюму для хореографічного мистецтва	1,5	0,5	0,5	-	1	6,5	0,5	0,5	-	6
Разом за розділом		15	5	3	2	10	19	3	2	1	16
Усього		90	30	20	10	60	90	14	10	4	76

VI. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Історичний костюм

Тема 1. Костюм Давнього Єгипту,

Характеристика давньоєгипетської цивілізації. Естетичний ідеал часу.

Особливості костюму фараона, його дружини, сановників і жреців. Костюм селянина, городянина, раба. Особливості крою давньоєгипетського одягу.

Символіка й асоціації в кольорі, ювелірних прикрасах, рангові та сакральні знаки в одязі.

Зачіски та макіяж. Способи фарбування і завивки волосся. Декоративна та лікувальна косметика в Давньому Єгипті. Особливості форми взуття.

Тема 2. Костюм Давньої Греції та Давнього Риму

Характеристика Давньогрецької цивілізації. Моральний та естетичний ідеал стародавніх греків.

Еллінське уявлення про прекрасне. Грецький костюм як втілене поняття про гармонію. Основні принципи грецького одягу. Мистецтво драпірування одягу.

Схожість основ жіночого та чоловічого одягу. Хітон, гиматий, пеплос, хламіда. Обладунки воїнів. Символіка кольору в одязі. Оздоблення орнаментом.

Зачіска. Особливе ставлення до волосся. Різні технології догляду за волоссям. Поява перших професійних перукарів.

Головні убори, ювелірні прикраси і взуття.

Косметичні засоби, ароматичні речовини. Особливості макіяжу.

Характеристика римської цивілізації.

Тога – споконвічно римський одяг. Офіційний костюм. Костюм воїнів. Значення пластики тіла в костюмі. Вплив на римський одяг форм костюмів підкорених народів. Плащ, каракала, штани. Пояс. Символіка кольору в одязі. Відзнаки в одязі – смуги.

Основа чоловічого римського костюма – туніка і тога.

Основа жіночого римського костюма – туніка і стола.

Особливості ювелірних прикрас.

Догляд за волоссям. Жіночі та чоловічі зачіски. Головні убори. Вінок.

Косметичні засоби, ароматичні засоби, парфуми. Декоративна і медична косметика

Семінарське заняття: Костюм народів Давнього Світу – денне відділення – 1 год.

Тема 3. Костюм Західної Європи епохи Середньовіччя

Характеристика культури епохи Середньовіччя. Моральний та естетичний ідеал епохи. Природно-кліматичні умови держав раннього середньовіччя.

Крій – основа одягу романського періоду. Якість і колір тканин як градація соціальних відмінностей.

Чоловічий костюм. Плащ, туніка, каміза, кота, штани. Головні убори. Зачіски. Взуття. Ювелірні вироби. Зброя. Обладунки та герб.

Жіночий костюм. Форма одягу, що облягає тіло. Закриті сукні-туніки. Завищена лінія талії. Декоровані рукава. S-подібний силует. Плащі. Головні убори. Прикраси. Зачіски та макіяж. Магія волосся. Взуття.

Готика – загальна стилістика в мистецтві. Архітектура. Зростання міської культури. Хрестові походи. Лицарство і культ Прекрасної дами. Поезія.

Готичний стиль в одязі. Ефектний, примхливий, складний, багато декорований. Складний крій. Зшитий одяг. Поява вшивних рукавів. Формування національних особливостей в одязі. Подальший розвиток різноманітних форм одягу. Формування поняття «костюм». Зміна пропорцій костюма.

Чоловічі і жіночі головні убори. Зачіска і макіяж. Косметика. Особливості взуття

Тема 4. Костюм Західної Європи епохи Відродження

Костюм Італійського Відродження. Вплив ідеалів античності – природність і пропорційність.

Чоловічий костюм. Відповідність костюма віку. Костюм молодій людині – костюм-кафтан, обтяжні штани, маленькі шапочки. Костюм літньої людини і інтелігенції – просторий плащ з вшитими рукавами, панчохи-трико, штани, чоботи. «Плащ ученого» – символ інтелектуалізації суспільства. Зачіска і головні убори. Взуття. Ювелірні прикраси.

Жіночий костюм. Крій, силует, тканини, фактура, декор. Колірні поєднання. Плащ. Поява нових деталей костюма – віяла, маски, носовичок, муфта. Ліф і спідниця. Зачіска і головні убори. Особливості жіночих головних прикрас. Макіяж і косметика. Парфумерне і косметичне виробництво. Ювелірні прикраси.

Костюм Іспанського Відродження. Вплив мавританської культури. Національний характер і костюм. Строгість придворного етикету.

Чоловічий костюм. Костюм-броня. Одяг-футляр. Відхід від природних пропорцій. Жорстка каркасна форма. Велика кількість прикрас і вишивки золотом, сріблом, перлами, коштовним камінням. Елементи і деталі чоловічого одягу: сорочка, панчохи-штани, жилет, куртка, плащ. Військовий і мисливський костюми. Особливості комірв (жорновий млин). Рукавички. Головні убори та зачіски, борода, вуса. Взуття. Прикраси. Зброя.

Жіночий костюм. Видозміна силуету тіла за допомогою одягу. Деталі жіночого костюма, декор та прикраси. Верхня і нижня сукня. Тканини. Комір-жорно. Рукавички, віяло і мереживна хустка. Зачіска і макіяж. Головні убори, мантилья, вуаль.

Тема 5. Західноєвропейський костюм XVII ст.

Характеристика культури епохи. Формування нового стилю. Розквіт абсолютної монархії. Законодавці моди – король, фаворитки, королівський двір.

Чоловічий костюм. Легкість і витонченість в костюмі. Світлі тони. Яскраві акценти. Мереживна сорочка. Поява куртки-камзола. Плащ, викроений у вигляді кола. Манто. Штани. Пояс. Перев'язь. Декоративні прикраси. Вишивка, бахрама. Ювелірні прикраси. Гудзики. Рукавички. Головні убори. Капелюх, прикрашений страусовим пір'ям.

Чоловіча мода при дворі Людовика XIV. Театральність способу життя. Стель бароко. Вплив особистості і смаку короля на модний одяг, «версальська мода». Витонченість і екстравагантність. Костюм як твір мистецтва. Декоративність і пишність, сувора підпорядкованість етикету. Новинки модного одягу – приспущена спідниця-штани (ренграв), кюлоти, кафтан. Поява накладних кишень. Чоловічі муфти. Шовк і мережива. Головні убори. Домашній одяг.

Жіночий костюм. Вплив на моду фавориток короля. Три періоду розвитку жіночої моди в XVII столітті. Складний, декоративно-витончений, надмірно розкішний костюм початку століття. Декольте. Друга половина століття XVII століття – костюм легкий і витончений. Кінець століття – глуха сукня, мереживо і стрічки практично не використовуються. Костюм, що підкреслює жіночу фігуру. Використання дорогих тканин насичених темних тонів Кілька спідниць. Ліф стягнутий китовим вусом. Часта зміна моди на зачіски. Розквіт косметики. Парфуми. Мушки. Шийні хустки і парасольки.

Тема 6. Західноєвропейський костюм XVIII ст.

Зміна стилю. Рококо. Характеристика епохи. Моральний та естетичний ідеал. Франція – центр європейської моди і творець нових форм костюма. Культ жіночності, чуттєвості і вишуканості.

Зникнення з чоловічого костюма рис мужності. Костюм один для всіх вікових груп. Зближення рис чоловіка і жінки. Зманіженість і штучність. Завужені елементів чоловічого костюма: сюртука, панталонів, сорочки. Біла мереживна сорочка, світлі панчохи. Популярні кольори: темно-червоний, золотистий, світло-коричневий.

Поява трикутних і двокутних капелюхів. Взуття. Косметика, парфумерія, макіяж. Прикраси. Ювелірні вироби.

У жіночому одязі – жіноча сукня на п'яти рядах обручів – паньє. Глибоке декольте, оброблене мереживом. Поява нової форми суконь. Одяг для зими. Муфти. Деталі одягу і доповнення: косинки, шовкові панчохи, шиті золотом і сріблом, маленькі декоративні капелюшки, порцелянові брошки-букетики, годинник на ланцюжку, віяла, табакерки, лорнет, сумочки, рукавички, накладні брови. Складний грим. Зміна зачісок протягом періоду рококо від простої до дуже високої і складної. Колір в костюмі. Домашній одяг. Пеньюар. Нижня спідниця «котильйон». Косметика, образ порцелянкової ляльки, макіяж, парфумерія. Жіноче взуття.

Поява модних журналів, модних календарів, готових зразків костюма.

Семінарське заняття: Західноєвропейський костюм стилю бароко та рококо – денне відділення – 1 год.

Тема 7. Костюм Західної Європи першої половини XIX ст.

Характеристика епохи. Романтизм. Література, живопис, музика романтизму. Мода романтизму. Кульмінація романтизму в 20-30 роки XIX століття. Історизм – звернення до історичних стилів. Костюмовані бали. Деталі історичних і національних костюмів входять в моду на протигагу буржуазної посередності. Звернення до народних традицій і деталей народного костюма.

Моральний та естетичний ідеал. Крихкість, мрійливість, чутливість, витончений смак і вишукані манери – новий ідеал жіночої краси. Бунтарі, мрійники, люди сильних пристрастей, трагічних доль, неординарні і виняткові особистості – ідеал чоловіка.

Стиль бідермейер як протигага романтизму. Моральний та естетичний ідеал – благополуччя і комфорт, поетизація побуту. Сім'я – ідеал епохи. Діти – вища мета шлюбу. Зародження дитячої моди. Інтелект, хитрість, життєва хватка і багатство.

Стриманість, однотонність і буденність чоловічого костюму. Принцип в чоловічій моді – простота і невибагливість. Комір, манжети, краватка стають самими помітними частинами чоловічого туалету. Зачіска. Головні убори. Взуття.

Жіночий костюм. Силует перевернутої чарки. Повернення до корсету і декольте. Моральний та естетичний ідеал жінки – простота, інтимність. Жінка, яка осягає буржуазний чоловічий світ – поява костюма для бірж, для відвідування палати депутатів і наукових

товариств. Розмежування нарядів. Сукня для візитів, бальна сукня, ранковий пеньюар, домашня сукня, для прогулянок, вечірня.

Нові типи дам і кавалерів 40-х років XIX століття.

Чоловік – екстравагантний, манери вишукані.

Жінка – емансипована, витончена, елегантна. Входження у жіночу моду елементів чоловічого одягу – накрохмалений комірець, манжети з запонками, картузи і краватки.

Семінарське заняття: Костюм романтичного стилю – денне відділення – 1 год.

Тема 8. Костюм Західної Європи другої половини XIX ст.

Друге рококо. Характеристика епохи другої імперії у Франції. Прагнення до розкошів. Наслідкування стилю рококо часу Марії Антуанетти. Моральні та естетичні ідеали епохи.

Жіночий костюм. Еклектика. У моду входять криноліни. Поява перших ательє, масового виробництва одягу і торгівлі модними аксесуарами. Поява анілінових барвників і механічного приводу до швейної машинки. Поява будинків моди і перших модельєрів.

Костюм як твір мистецтва з особистим підписом автора. Поняття «haute couture». Зміна форми криноліну. Поява пальто-дипломат і довгої накидки без рукавів – ротонди, шалей, сукні для їзди верхи – амазонки. Залежність кольору від призначення костюму і віку. Поява дорожнього костюму, костюму для відвідування казино, гральних будинків і ресторанів. Ювелірні прикраси. Доповнення до костюму – рукавички, мітенки, сумочки, лорнети, парасольки, золоте мереживо. Макіяж. Зачіска. Взуття витончене на невисокому підборі.

Чоловічий костюм. Перемога ділового стилю і елегантності. Ідеал часу – фінансист і політик. Представники богемі, художники, письменники і актори програють в боротьбі за право бути ідеалом. Поява візитки, пристібається комірів і манжет, манишок. Зникнення з повсякденного життя фракa. Сюртук і куртка. Основні доповнення до одягу – краватка, рукавички, капелюх, шарф і годинник. Зачіска. Перше гумове взуття.

Тема 9. Костюм епохи модерну – кінець XIX ст.-поч. XX ст.

Нові тенденції в житті. Залізниці, поява автомобілів, повітроплавальних апаратів, розвиток фотографії, поява кінематографа. Стиль модерн – новітній, сучасний. Основні риси стилю модерн.

Відкриття нових будинків моди. Панування модних салонів. Модельєр – творець моди та її законодавець.

Чоловічий костюм. Консервативність. Зміна деталей і силуету. Незмінність типу костюма – сюртук (піджак), штани, жилет, сорочка. Поява смокінга. Простота чоловічої зачіски. Використання бріюліну для збереження форми зачіски. Головні убори – циліндр, казанок, канотье. Доповнення костюму – тростина, монокль, краватка із золотою шпилькою, золота печатка на пальці, хусточка в верхній кишені сюртука. У моді російська розкіш.

Жіноча мода. Два напрямлення: перше – в руслі феміністського руху, друге – прихильність до образу витонченої світської дами. Вплив на костюм символізму. Поява жіночих спортивних костюмів і купальника. Прагнення до простоти і збереження рафінованої вишуканості. Зачіски та капелюхи. Макіяж. Демократизація моди. Російські сезони в Парижі та їх вплив на моду.

Перша світова війна. Післявоєнний період. Емансипація в моді. Практична рівноправність. Жінка – активний учасник на ринку праці. Зміна морального і естетичного ідеалу. В моду входить запозичення деталей чоловічого костюму. Довжина спідниць піднімається вище коліна. Діловий стиль. Елегантність і епатаж. Коштовності замінює біжутерія. Рукавички, капелюхи, панчохи, сумочки, сонячні окуляри, хустки. Входить в моду манікюр. Коко Шанель. Надія Ламанова. Ельза Скіапареллі. Крістобаль Баленсиага.

Стиль Ар-деко – стиль декоративного європейського і американського мистецтва в 20-30 роки ХХ століття. Розквіт кінематографа. Вплив на стиль і моду зірок кінематографа. Грета Гарбо, Мері Пікфорд, Марлен Дітріх, Кларк Гейбл, Рудольфо Валентино, Віра Холодна, Любов Орлова.

Зміна зачісок і макіяжу. Поява хімічної завивки і перманенту. Поява бігуді.

Семінарське заняття: Костюм епохи модерн – денне відділення – 1 год.

Розділ 2. Народний костюм різних країн ХІХ ст.

Тема 10. Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму

Роль народного одягу в збереженні національних традицій. Чинники, що впливають на характер костюмів: природно-географічні умови, культурно-господарська та суспільна діяльність людини, тощо. Функції одягу та їхня історична динаміка: захисна, оберегова, естетична, етнічна, соціальна, статевовікова. Класифікація традиційного одягу: залежно від статі людини; залежно від віку

людини; залежно від розташування на тілі (натільний, поясний, нагрудний одяг і т.д.); залежно від призначення (буденний, робочий, святковий, обрядовий). Композиційна особливість народного одягу – комплексність.

Складові частини костюму.

Тема 11. Народний костюм різних регіонів України

Традиційне народне вбрання Центрального регіону України. Базування народного костюму Середньої Наддніпрянщини на єдності рис, властивих культурі українського етносу в цілому. Характерні риси чоловічого та жіночого костюмів. Народний костюм Слобідського регіону України. Залежність одягу цього регіону від особливостей господарства: Слобожанщина у ХІХ ст. – промислово розвинений регіон. Вплив культури Росії на одяг Слобожанщини. Складові частини чоловічого та жіночого народного вбрання. Національний костюм мешканців Карпатського регіону на прикладі гуцульського традиційного вбрання. Стійке збереження в народному одязі архаїчних елементів. Особливості чоловічих та жіночих костюмів.

Тема 12. Російський народний костюм

Характерні риси чоловічого вбрання: розповсюдження одного типу основного комплексу одягу на більшості території Росії, особливості крою сорочок, нагрудний одяг, типи верхнього одягу, різноманітні головні убори. Комплекси жіночого вбрання та їх загальна характеристика: 1 комплекс – сорочка з сарафаном та головним убором кокошником (Північ Росії, окремі райони Центральної Росії); 2 комплекс – міський костюм «парочка».

Тема 13. Народний костюм Іспанії

Різновиди одягу різних областей Іспанії: характеристика костюмів давнього центру країни Леонсько - Кастильського району; одяг мешканців Піренейських гір та схожий з ним одяг Верхнього Арагону; традиційне вбрання Нижнього Арагону; костюми мешканців Південної Андалусії.

Тема 14. Традиційний циганський костюм

Особливості національного циганського одягу, викликані умовами образу життя, побуту та традицій. Вплив на циганський костюм національних традицій інших народів. Перевага в одязі яскравих кольорів. Загальні риси чоловічих та жіночих костюмів. Характерні металеві прикраси. Використання жінками шалей. Зачіски чоловіків та жінок.

Тема 15. Національний костюм Туреччини та Єгипту

Стійке збереження в народних костюмах цих країн архаїчних елементів. Вплив на характер костюмів особливостей кліматичних умов. Залежність народного одягу від релігійних норм. Характерні риси чоловічого вбрання. Особливості силуету жіночих костюмів. Оздоблення та прикраси. Характерні риси костюмів для виконання танцю «оріентал».

Тема 16. Народне вбрання країн Північної та Латинської Америки

Загальна характеристика національного одягу країн Північної та Латинської Америки: США – стиль кантрі, його характерні риси, одяг ковбоїв; Мексика – вплив на формування костюмів іспанської культури, особливості чоловічого одягу, характерний нагрудний та верхній одяг, традиційні головні убори, складові частини жіночого вбрання; Куба – особливості чоловічого та жіночого вбрання, традиційне використання певних кольорів в одязі; Бразилія – залежність форм одягу від особливостей клімату, традиційні карнавальні костюми, характерні прикраси та оздоблення.

Тема 17. Народний костюм різних країн XIX ст.

Тема розглядається на семінарському занятті № 3. Здобувачі вищої освіти готують доповіді про національне вбрання окремих країн. (див. «Методичні рекомендації до семінарських занять»). Семінарське заняття: денне відділення – 2 год., заочне відділення – 1 год.

Розділ 3. Сценічне оформлення хореографічної вистави

Тема 18. Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави.

Значення сценографії для загального сприйняття глядачем хореографічної вистави. Видатні художники - сценографи та їх творчі роботи в балетному театрі (Л. Бакст, О. Бенуа, О. Головін, Б. Мессерер та інші).

Семінарське заняття: Сценографія хореографічних вистав – історія та сучасність: денне відділення – 2 год., заочне відділення – 2 год.

Тема 19. Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання.

Загальна характеристика обладнання та особливостей декоративного оформлення театральної сцени: грецького та римського театрів, середньовічного театру Європи, театру епохи Відродження,

європейського театру XVII-XVIII ст., придворних та імператорських театрів Росії.

Тема 20. Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени.

Розподіл театрального приміщення, розподіл сцени (портал, авансцена, ар'єрсцена, бокові «кишені», поняття про «плани» сцени); верхня сцена (робочі галереї, підйомні пристрої); нижня сцена (трюми, їх значення).

Освітлювальне обладнання сучасної сцени: класифікація освітлювальних приладів, верхнє освітлення сцени, нижнє освітлення, бокове освітлення, маскування освітлювальних приладів.

Декораційне оформлення сцени: види декорацій (м'які – одяг сцени, тверді – плоскі та об'ємні). Одяг сцени: типи (робочий, концертний), складові частини (завіса, бокові куліси, падуги тощо.).

Основні вимоги до технічного оснащення сучасної сцени. Правила техніки безпеки при роботі на сцені.

Тема 21. Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.

Специфіка сценографії для вистав хореографічного мистецтва: залежність оформлення від особливостей виразних засобів танцю. Складові елементи сценічного оформлення хореографічної постановки.

Основні прийоми сценографії. Залежність сценографії від виду танцювального мистецтва, від теми, ідеї хореографічного номеру, від хореографічного образу тощо. Особливості декораційного оформлення: залежність від вимог танцювального мистецтва, від габаритів та обладнання сценічної площадки. Прийоми художнього освітлення хореографічної вистави: освітлення танцівників, одягу сцени, твердих декорацій, прозорих та напівпрозорих елементів декорацій, імітація природних явищ і світлових ефектів (вогонь, дощ, сніг тощо.), застосування фото-, кіно- та відео проєкції. Принципи оформлення сценічних площадок різних типів: класична сцена – коробка, бальна зала, арена тощо. Залежність сценічного оформлення від місця, що займає глядач, та відстані від сцени до зали для глядачів. Загальна характеристика прийомів оформлення сучасних форм сценічного мистецтва: концерт, гала-концерт, конкурс, фестиваль, шоу-програми.

Загальні правила виготовлення ескізу оформлення сценічної площадки – основні вимоги до ескізів, складові частини ескізів (див. додаток).

Розділ 4. Театральний та танцювальний костюм

Тема 22. Театральний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.

Театральний костюм та його значення в створенні сценічного образу, складові частини театрального костюму. Вимоги до костюму: зручність, впізнаваність персонажу.

Загальна характеристика костюмів акторів театру від Давнього Світу до сучасності.

Роль костюму в античному театрі, характерне взуття та маски акторів Давньогрецького театру; відмінні риси, атрибути, символіка театрального костюму європейського середньовіччя, розквіт європейського театрального мистецтва епохи Відродження, вплив побутового одягу на костюм театрального; костюм акторів «Комедії дель арте»; костюми пасторальних та комедійних вистав Західної Європи XVII століття; театрального костюму стилю рококо XVIII століття; європейський театрального костюму XIX століття; роль російських художників «Світу Мистецтва» у реформуванні театрального костюму.

Видатні театральні художники В. Д. Поленов, В. В. Васнецов, І. І. Левитан, К. О. Коровін, В. А. Серов, М. О. Врубель, О. М. Бенуа, Л. С. Бакст, М. К. Рерих, І. Я. Білібін, П. В. Вільямс, В. Ф. Риндин, С. Б. Вірсаладзе та ін.

Тема 23. Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.

Костюм виконавців класичного танцю. Костюм танцівників балетних вистав Західної Європи XVII ст., костюм артистів балету у XVIII ст., реформи сценічних танцювальних костюмів Ж.-Ж. Новерра, костюми танцівників в балетах Ш. Дідло, І. Вальберха, балетний костюм епохи романтизму, М. Тальоні та хореографічний образ «Сильфіда», балетний костюм у виставах М. Петіпа, костюм артистів балету початку XX ст., роль художників «Світу мистецтва» у створенні нового типу танцювального костюму, костюми до балетних вистав «Російських сезонів», сучасний балетний костюм.

Костюм виконавців різних напрямків сучасної хореографії.

Особливості костюмів виконавців модерн танцю. Вплив творчої діяльності Рут Сен-Дені, Теда Шоуна, Марти Грехем та інших видатних хореографів на розвиток сценічних костюмів Характерні риси сучасних костюмів виконавців модерн-джаз танцю. Залежність крою костюмів для модерн-джаз танцю та контемпорарі від особливостей

хореографічної лексики. Співпраця видатних балетмейстерів сучасної хореографії з відомими кутюр'є для створення танцювальних костюмів. Вплив модних тенденцій побутового одягу та молодіжної «вуличної моди» на сценічні костюми виконавців сучасного популярного танцю.

Костюм виконавців бального танцю.

Вимоги до костюмів виконавців спортивного бального танцю, прийняті Міжнародними організаціями конкурсних танців. Особливості силуету костюмів в залежності від групи танців. Характерні риси костюмів: для конкурсних танців, для концертних виступів. Правила сполучення чоловічого та жіночого костюмів (єдиний стиль, кольорове співвідношення, виразні елементи і т.п.).

Семінарське заняття: Танцювальний костюм різних видів хореографічного мистецтва: денне відділення – 2 год., заочне відділення – 1 год.

Тема 24. Композиція костюму.

Композиція костюму як з'єднання усіх його виразних засобів в художнє ціле. Виразні засоби (компоненти) костюму:

- силует (форма): квадратний, прямокутний, трикутний, овальний та змішаний;
- лінії: горизонтальні, вертикальні, діагональні;
- пропорції: гармонійні, подібні, контрастні;
- тканина та її виразні засоби: малярство, фактура, колір;
- колір: психофізіологічні якості кольору, символічне значення кольорів, залежність кольору одягу від моди певної епохи та національних традицій, підбір кольорів тканин в костюмах на основі тонального або контрастного сполучення;
- оздоблення;
- доповнення, їх значення для створення загальної завершеності костюму.

Правило «триєдності» в костюмі. Принципи створення композиції костюму.

Тема 25. Загальні принципи створення сценічного костюму для хореографічного мистецтва.

Танцювальний костюм, його значення в хореографічній виставі. Складові частини танцювального костюму. Специфіка костюмів для артистів хореографічного мистецтва, вимоги до виготовлення танцювального одягу та взуття.

Правила створення сценічного костюму: залежність костюму від виду хореографічного мистецтва, від хореографічного образу, від віку виконавців; використання сценічної стилізації, збереження історичної, стильової правдоподібності; особливості підбору кольорів та фактури тканин у зв'язку зі штучним освітленням тощо. Грим, зачіска, прикраси та їх сполучення з костюмом. Реквізит, особливості виготовлення та використання. Сполучення танцювальних костюмів з декоративним та світловим оформленням сцени. Засоби зміни фігури танцівника за допомогою об'ємних деталей костюму та особливостей крою.

Правила експлуатації танцювального одягу та взуття.

Загальні правила виготовлення ескізу танцювального костюму – основні вимоги до ескізів, складові частини ескізів (див. додаток).

ДОДАТОК

Правила виготовлення ескізу танцювального костюму та ескізу оформлення сценічної площадки.

Кожному здобувачу вищої освіти необхідно підготувати 2 ескізи танцювальних костюмів. Здобувачі вищої освіти освітньої програми Сучасна хореографія готують ескізи костюмів для виконання танцювальних номерів будь-якого напрямлення сучасної хореографії (1 ескіз – костюм на основі національного вбрання будь-якого народу світу або на основі історичного одягу періоду від Давнього Світу до поч. XX ст.; 2 ескіз – костюм для певного хореографічного образу. Основою для цього ескізу можуть стати, наприклад, художні образи літератури, кіно; абстрактні образи – «весна», «кохання», «доля», «вітер», тощо.) Здобувачі вищої освіти освітньої програми Бальна хореографія готують ескізи для виконання танцювальних номерів бальної хореографії (1 ескіз – костюм на основі національного вбрання будь-якого народу світу або на основі історичного одягу періоду від Давнього Світу до поч. XX ст., або костюм для певного хореографічного образу для виконання концертного номеру «секвей»; 2 ескіз – для конкурсної композиції зі спортивного бального танцю).

Ескізи костюмів можуть бути створені для виконавців будь-якого віку та статі. Можна розробити ескіз для одного виконавця або для двох (наприклад, чоловічий та жіночий костюми для виконання танцю самба).

Ескіз костюму до танцювального номеру виконується на стандартному аркуші формату А4 креслярського або малювального паперу фарбами, кольоровими олівцями або фломастерами.

В центрі аркуша необхідно розмістити зображення костюму (при необхідності не тільки вид попереду, але і вид позаду). Обов'язково зображуються усі складові елементи костюму: одяг, взуття, зачіска, головний убір, грим, доповнення. При недостатності малювальних звичок такі елементи як взуття, зачіска, головний убір, грим, доповнення можуть бути позначені схематично, або описані на другому аркуші.

На окремому аркуші треба намалювати усі деталі (кожну окремо) з яких складається одяг, а також ті, які формують зовнішній силует костюму, або знаходяться за основним одягом (корсет, каркас, нижня спідниця і т.д.).

Слід написати з якої тканини, або з якого іншого матеріалу (папір, поліетилен, тасьма і т.д.), буде виготовлятися кожна деталь одягу та кожний елемент костюму. Необхідно пояснити добір тканини, її якість, фактуру, малюнок. Поруч розміщуються зразки орнаменту у збільшеному масштабі та зазначаються види оздоблення.

Якщо ескіз костюму створений на основі національного або історичного, треба написати певні назви кожної деталі костюму, а також пояснити чим ескіз відрізняється від першоджерела (яка проведена стилізація костюму).

На окремому аркуші здобувач вищої освіти має указати: для якого виду хореографічного мистецтва створено ескіз танцювального костюму; для якого хореографічного образу; для якого віку виконавця.

Крім ескізів танцювальних костюмів кожному здобувачу вищої світи необхідно підготувати 1 ескіз оформлення сценічної площадки. Цей ескіз має бути створений до того ж танцювального твору, що і один із ескізів костюму.

Ескіз оформлення сценічної площадки виконується на стандартному аркуші формату А4 креслярського або малювального паперу олівцями, фарбами або фломастерами.

Необхідно накреслити план сценічної площадки (вид попереду), схематично відобразити на ньому деталі оформлення: куліси, станки, декорації. На окремому аркуші слід написати: з яких матеріалів будуть виготовлені елементи оформлення.

VII. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Плани семінарських занять

Розділ 1. Історичний костюм

Тема 2. Костюм Давньої Греції та Давнього Риму

Семінарське заняття 1: Костюм народів Давнього Світу – денне відділення – 1 год.

Мета: визначити характерні риси костюмів Стародавнього Світу

Питання:

1. Костюм народів Месопотамії (Вавилон, Ассирія, Шумерська держава).
2. Традиційний костюм Давнього Китаю.
3. Традиційний костюм Давньої Японії.
4. Костюм Крито-Мікенської цивілізації.

Література: основна: 5, 7, 11, 13, 18, 21, 27 додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 29, 40.

Тема 6. Західноєвропейський костюм XVII-XVIII ст.

Семінарське заняття 2: Західноєвропейський костюм стилю бароко та рококо – денне відділення – 1 год.

Мета: визначити характерні риси західноєвропейського костюму XVII ст.- XVIII ст.

Питання:

1. Естетичний ідеал стилю бароко.
2. Людовик XIV та «версальська мода».
3. Естетичний ідеал краси стилю рококо.
4. Особливості чоловічих та жіночих прикрас XVII-XVIII ст.
5. Різноманітність та складність жіночих зачісок XVII-XVIII ст.

Література: основна: 5, 7, 11, 13, 18, 21, 27 додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 29, 38, 40.

Тема 7. Костюм Західної Європи першої половини XIX ст.

Семінарське заняття 3: Костюм романтичного стилю – денне відділення – 1 год.

Мета: визначити вплив художнього стилю романтизм на світський європейський костюм.

Питання:

1. Естетичний ідеал романтизму.
2. Різноманітність жіночих зачісок.
3. Костюмовані бали: опис костюмів.

Література: основна: 5, 7, 11, 13, 18, 21, 27 додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 29, 40.

Тема 9. Костюм епохи модерну – кінець XIX ст.-поч. XX ст.

Семинарське заняття 4: Костюм епохи модерн – денне відділення – 1 год.

Мета: визначити характерні риси стилю модерн та його вплив на культурний розвиток Європейського товариства XX ст.

Питання:

1. Естетичний ідеал модерну.
2. Видатні модельєри поч. XX ст.
3. Прояви емансипації в моді.
4. Різноманітність жіночих прикрас та зачісок.

Література: основна: 5, 7, 11, 13, 18, 21, 27 додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 29, 40.

Розділ 2. Народний костюм різних країн XIX ст.

Тема 17. Народний костюм різних країн XIX ст.

Семинарське заняття 5: Народний костюм різних країн і народів XIX ст. – денне відділення – 2 год., заочне відділення – 1 год.

Мета: познайомитися з національним вбранням різних країн та народів. Під час проведення семінарського заняття № 3 розглядається одяг країн, які не входять до даної програми. Здобувачі вищої освіти самостійно обирають теми доповідей, але обов'язково обговорюють їх з викладачем, щоб не було повторення тем.

Приклад можливих тем доповідей: національний костюм Молдови, Румунії, Болгарії, країн Середньої Азії, Греції, Ірландії і т.д.

Питання:

1. Загальна характеристика національного одягу певної країни (вплив на формування костюмів природно-географічних умов, культурно-господарської та суспільної діяльності, етичних норм, естетичного ідеалу краси, тощо).
2. Основні складові елементи святкового та повсякденного чоловічого та жіночого одягу країни.

Література: описи народного одягу; фотографії, малюнки національного вбрання.

Розділ 3. Сценічне оформлення хореографічної вистави
Тема 18. Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів
хореографічної вистави

Семінарське заняття 6: Сценографія хореографічних вистав – історія та сучасність – денне відділення – 2 год, заочне відділення – 2 години.
Мета: визначити роль сценічного оформлення в загальному сприйнятті хореографічного твору.

Питання:

1. Сценографія балетних вистав XIX-XX ст. (приклади сценічного оформлення балетів класичної спадщини, найвідоміших балетів XX ст.).
2. Сценографія танцювальних шоу-програм XX ст. (приклади сценічного оформлення виступів відомих танцювальних груп різних видів хореографічного мистецтва).
3. Сучасні прийоми сценографії театральних та хореографічних вистав (приклади нових творчих знахідок в роботі сучасних театральних художників).

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 23, 24, 25, 30, 31, 32 додаткова: 1, 2, 30, 31, 33, 34, 35, 42, 43, 51.

Розділ 4. Театральний та танцювальний костюм
Тема 23. Танцювальний костюм: загальна характеристика та
історичний розвиток.

Семінарське заняття 7: Танцювальний костюм різних видів хореографічного мистецтва – денне відділення – 2 год, заочне відділення – 1 год.

Мета: визначити особливості розвитку сценічних костюмів в залежності від видів хореографічного мистецтва.

Питання:

1. Історія виникнення та розвитку костюмів для виконавців різних видів хореографічного мистецтва:
  - Класичного танцю;
  - Спортивного бального танцю;
  - Модерн-джаз танцю;
  - Сучасного популярного танцю.
2. Вплив творчої діяльності певного хореографа на зміни в танцювальному костюмі.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 21, 22, 23. додаткова: 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 22, 23, 24, 31, 33.

Рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти**Розділ 1
ІСТОРИЧНИЙ КОСТЮМ****Тема 1. Костюм Давнього Єгипту****Тема 2. Костюм Давньої Греції та Давнього Риму****Тема 3. Костюм Західної Європи епохи середньовіччя****Тема 4. Костюм Західної Європи епохи Відродження****Тема 5. Західноєвропейський костюм XVII ст.****Тема 6. Західноєвропейський костюм XVIII ст.****Тема 7. Костюм Західної Європи першої половини XIX ст.****Тема 8. Костюм Західної Європи другої половини XIX ст.****Тема 9. Костюм епохи модерну – кінець XIX ст.-поч. XX ст.**

До тем 1-9 розділу 1 пропонуються наступні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

Самостійна робота:

Мета: визначити та запам'ятати основні характерні риси костюмів певного історичного періоду, засвоїти необхідні терміни.

Завдання:

1. Уважно проаналізувати лекційний матеріал, звертаючи увагу на характеристику епохи та естетичний ідеал краси.
2. Вивчити необхідні назви деталей одягу.
3. За допомогою інтернет ресурсів подивитися зображення костюмів певного періоду.

Література: основна: 5, 7, 11, 13, 18, 21. додаткова: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 29, 38, 40
конспект лекцій.

**Розділ 2
НАРОДНИЙ КОСТЮМ РІЗНИХ КРАЇН XIX СТ.****Тема 10. Функції, класифікація та етнографічні ознаки народного костюму**

Самостійна робота: народний костюм як складова матеріальної та духовної культури народу.

Мета: визначити роль народного костюму в збереженні та ретрансляції національних традицій.

Завдання:

1. Вивчити визначення терміну «народний костюм».
2. Ознайомитися з основними та обов'язковими компонентами комплексу народного костюму.
3. Визначити естетичні особливості народного одягу.
4. З'ясувати залежність формування комплексу народного костюму від особливостей народного світосприйняття.

Література: конспект лекцій.

До тем 11, 12, 13, 14, 15, 16 пропонується мета: познайомитися із загальною характеристикою та особливостями національного вбрання та наступні завдання:

1. Розглянути чоловічий та жіночий комплекс святкового вбрання.
2. Вивчити необхідні терміни-назви окремих деталей національного одягу.

Тема 11. Народний костюм різних регіонів України

Самостійна робота: Особливості та характерні риси національного українського вбрання

Література: основна: 6, 10, 16, 17; додаткова: 13, 15, 25, 26, 41, 44, 45; конспект лекцій.

Тема 12. Російський народний костюм

Самостійна робота: характерні риси російського народного костюму.

Література: основна: 9, 14, 19, 20, 29; додаткова: 11, 13, 36. конспект лекцій.

Тема 13. Національне вбрання Іспанії

Самостійна робота: особливості національного костюму Іспанії

Література: основна: 29, додаткова: 18; конспект лекцій.

Тема 14. Традиційний циганський костюм.

Самостійна робота: характерні риси традиційного циганського костюму.

Література: основна: 29, конспект лекцій.

Тема 15. Національний костюм Туреччини та Єгипту.

Самостійна робота: Особливості традиційного вбрання мешканців Туреччини та Єгипту.

Література: конспект лекцій.

Тема 16. Народний костюм країн Північної та Латинської Америки.

Самостійна робота: характерні риси одягу країн Північної та Латинської Америки.

Література: основна: 29, конспект лекцій.

Тема 17. Народний костюм різних країн XIX ст.

Самостійна робота: Народний костюм різних країн і народів XIX ст.

Мета: розглянути особливості національного вбрання окремих країн XIX ст.

Завдання:

1. Обрати тему для підготовки до семінарського заняття.
2. Користуючись літературою з обраної теми розглянути характерні риси національного одягу певної країни.
3. Розглянути ілюстративний матеріал.

Література: додаткова: 47, 48, 49, 50; описи народного одягу; фотографії, малюнки національного вбрання.

Розділ 3 СЦЕНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ВИСТАВИ

Тема 18. Сценографія та її роль в комплексі виразних засобів хореографічної вистави

Самостійна робота: Прийоми сценографії.

Мета: проаналізувати основні прийоми сценічного оформлення хореографічних вистав в залежності від виду танцювального мистецтва та жанру постанови.

Завдання:

1. З'ясувати значення художнього оформлення в загальному сприйнятті хореографічної вистави, проаналізувавши сценографію до балетних вистав XIX-XX ст. та сучасних танцювальних програм.
2. Визначити роль художника-сценографа та балетмейстера у створенні сценографії до хореографічних вистав.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 23, 24, 25, 30, 31, 32 додаткова: 1, 2, 3, 19, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 39, 42, 43, 46, 51; конспект лекцій.

Тема 19. Основні етапи розвитку театральної сцени та її обладнання.

Самостійна робота: Історичний розвиток сценічного приміщення та його обладнання.

Мета: проаналізувати розвиток сцени та її обладнання.

Завдання:

1. Прослідити залежність процесу розвитку сценічного приміщення від особливостей розвитку вимог театрального мистецтва.

2. Вивчити необхідні терміни-назви окремих частин сценічного приміщення.

3. Запам'ятати основні характерні риси сценічних вистав різних епох.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 21, 23, додаткова: 1, 2, 28, конспект лекцій.

Тема 20. Обладнання та термінологія сучасної театральної сцени.

Самостійна робота: Основні складові частини та будова сучасної сцени.

Мета: засвоїти необхідну термінологію та визначити призначення кожної частини сцени.

Завдання:

1. Уважно проаналізувати лекційний матеріал.

2. Вивчити назви частин сценічного приміщення та їх призначення, користуючись конспектом лекцій.

3. Вивчити назви складових частин «одягу сцени», з'ясувати їх розміщення на сцені та призначення.

4. Вивчити основні види освітлювального обладнання, з'ясувати їх розміщення та призначення.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 21, 23, додаткова: 1, 2, 28, конспект лекцій.

Тема 21. Основні правила сценічного оформлення хореографічного твору.

Самостійна робота: Основні складові елементи сценічного оформлення вистави з урахуванням вимог хореографічного мистецтва. Ескіз оформлення сценічної площадки до танцювального номеру.

Мета: вивчити основні правила сценічного оформлення хореографічної вистави та вимоги до сценографії; створити ескіз оформлення сценічної площадки до хореографічного номеру.

Завдання:

1. Вивчити складові елементи сценічного оформлення, вимоги до оформлення хореографічних вистав, основні системи декораційного оформлення, правила освітлення сцени та типи сценічних ефектів.

2. Ознайомитися з вимогами до оформлення ескізу сценографії хореографічного номеру.

3. Створити ескіз оформлення сцени для хореографічного номеру.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 21, 23, додаткова: 1, 2, 3, 19, 27, 28, 30, 31, 34, 35, 42, 43. конспект лекцій.

Розділ 4

ТЕАТРАЛЬНИЙ ТА ТАНЦЮВАЛЬНИЙ КОСТЮМ

Тема 22. Театральний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.

Самостійна робота: Історичний розвиток театрального костюму.

Мета: визначити роль костюму в створенні художнього образу, прослідити процес історичного розвитку театрального костюму.

Завдання:

1. Розглянути залежність розвитку театрального костюму від вимог певного історичного періоду.

2. З'ясувати вплив побутового одягу на театральний костюм.

3. Познайомитися з ілюстративним матеріалом (фотографії та ескізи театральних костюмів)

4. Запам'ятати прізвища видатних художників – сценографів.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 15, 21, 22, 24, 25, 26, 28, додаткова: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 32, 34, 38; конспект лекцій.

Тема 23. Танцювальний костюм: загальна характеристика та історичний розвиток.

Самостійна робота: історичний розвиток танцювального костюму.

Мета: визначити роль костюму в створенні хореографічного образу, прослідити процес історичного розвитку танцювального костюму.

Завдання:

1. Розглянути залежність розвитку танцювального костюму від вимог певного історичного періоду.

2. Розглянути залежність танцювального костюму від вимог різних видів хореографічного мистецтва та визначити як формувалася техніка виконання танцювальних рухів різних видів танцювального мистецтва в залежності від особливостей побутового та танцювального костюму.

3. З'ясувати вплив художніх напрямів та течій, світської моди на танцювальний костюм.

4. Визначити роль видатних балетмейстерів-реформаторів та танцівників у створенні нових форм танцювального костюму.

5. Познайомитися з ілюстративним матеріалом (фотографії та ескізи театральних костюмів)

6. Запам'ятати прізвища видатних художників-сценографів.

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 15, 21, 22, 24, 25, 26, 28, додаткова: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 32, 34, 38; конспект лекцій.

Тема 24. Композиція костюму.

Самостійна робота: Виразні елементи костюму та принципи побудови композиції костюму.

Мета: засвоїти основні правила побудови композиції костюму.

Завдання:

1. Вивчити основні виразні засоби (компоненти) костюму, з'ясувати значення кожного окремого компонента костюму.

2. Проаналізувати правила компонування компонентів костюму.

3. Запам'ятати принцип «триєдності в костюмі».

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 15, 21, 22, 24, 25, 26, 28, додаткова: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 32, 34, 38; конспект лекцій.

Тема 25. Загальні принципи створення сценічного костюму для хореографічного мистецтва.

Самостійна робота: Створення ескізів танцювальних костюмів.

Мета: навчитися працювати над ескізом танцювального костюму.

Завдання:

1. Ознайомитися з вимогами до оформлення ескізу танцювального костюму.

2. Створити 2 ескізи танцювальних костюмів в узгодженні з вимогами до оформлення ескізів. (див. ДОДАТОК)

Література: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 15, 21, 22, 24, 25, 26, 28, додаткова: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 32, 34, 38; конспект лекцій.

VIII. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Розділ 1.

До усіх тем пропонуються наступні питання:

1. Загальна характеристика чоловічого костюму.
2. Загальна характеристика жіночого костюму.

Розділ 2. Народний костюм різних країн XIX ст.

1. Основні риси українського національного костюму Центрального регіону.
2. Загальна характеристика народного одягу Слобідського регіону України.
3. Традиційне вбрання гуцулів.
4. Російський народний костюм.
5. Національне вбрання Іспанії.
6. Народний костюм Італії.
7. Традиційний циганський костюм.
8. Національний костюм Туреччини.
9. Національний костюм Єгипту.
10. Характерні риси стилю «кантрі».
11. Загальна характеристика мексиканського національного костюму.
12. Народний кубинський одяг.
13. Національне вбрання Бразилії.

Розділ 3 та розділ 4

1. Особливості будови та обладнання театральної сцени в Давній Греції та в Давньому Римі.
2. Театральні вистави Західної Європи епохи середньовіччя.
3. Розвиток театральних площадок в Західній Європі епохи Відродження.
4. Театральна сцена, її обладнання та декораційне оформлення в XVII ст. та в XVIII ст.

5. Театральна сцена, її обладнання та декораційне оформлення в ХІХст.
6. Театральні приміщення в ХХ ст..
7. Що таке сценографія?
8. Значення сценографії в комплексі виразних засобів хореографічної вистави.
9. Видатні художники–сценографи.
10. Розподіл сучасної кулісної сцени–коробки по вертикалі та призначення кожної частини сцени.
11. Розподіл сучасної кулісної сцени–коробки по горизонталі.
12. Призначення авансцени.
13. Призначення бокових кишень сцени.
14. Призначення ар'єрсцени.
15. Види театральних декорацій.
16. Частини одягу сцени та їх призначення.
17. Декораційні пристрої.
18. Види освітлювальних приладів театральної сцени в залежності від кута розсіювання світла.
19. Види освітлювальних приладів театральної сцени в залежності від їх розташування.
20. Складові частини сценічного оформлення хореографічної вистави.
21. Правила та вимоги до сценічного оформлення хореографічної вистави.
22. Системи декораційного оформлення сцени.
23. Прийоми декораційного оформлення сцени.
24. За допомогою чого відбувається зміна декорацій?
25. Значення освітлення для загального сприйняття хореографічного твору.
26. Загальне освітлення сцени.
27. Складові частини сценічного костюму.
28. Вимоги та правила створення сценічного костюму для виконавців хореографічного мистецтва.
29. Різновиди сценічних ефектів.
30. Що таке композиція костюму?
31. Виразні засоби або компоненти костюму.
32. Типи силуетів костюмів.
33. Правило «трьохкомпонентності» в костюмі.

ІХ. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Відвідування занять – 15 балів (10 лекційних занять, 5 – семінарських занять по 1 балу = 15 балів)

Відповідь на семінарському занятті – 5 бали (5 семінарів = 25 балів)

Письмове опитування – 5 балів (4 роботи по 5 балів = 20 балів)

Ескіз костюму – 10 балів

Ескіз оформлення сцени – 10 балів

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю – 80 балів.

Підсумковий контроль – 20 балів

Всього: 100 балів.

Розділ 1 (21 бал)	Розділ 2 (14 балів)	Розділ 3 (12,5 балів)	Розділ 4 (32,5 балів)	Підсумкове опитування	Сума
Відвід. занять – 6 занять по 1 балу = 6 балів Письмове опит. 1 робота – 5 балів Відп. на сем. – 2 сем. по 5 балів = 10 балів	Відвід. занять 4 – заняття по 1 балу = 4 балів Письмове опит. – 1 робота - 5 балів Відповідь на семінарі – 1 семін. 5 балів	Відвід. занять 2,5 –занять по 1 балу = 2,5 балів Письмове опит. – 1 5 балів = Відповідь на семінарі – 1 семін. 5 балів	Відвід. занять – 2,5 занять по 1 балу = 2,5 бали Письмове опит. 1 – роботи - 5 балів Відповідь на семінарі – 1 семін. 5 балів Ескіз костюму – 10 балів Ескіз оформлення сцени – 10 балів		

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. Пакет навчально-методичного забезпечення: робоча програма; силабус; конспект лекцій; інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
2. Фото та відеоматеріали – демонстраційний матеріал.

XI. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА**

1. Берёзкин В. И Искусство сценографии мирового театра Т. 1 от истоков до середины XX века / В. И. Берёзкин. — М. : ЛКИ, 2011. — 536 с.
2. Берёзкин В. И. Искусство оформления спектакля / В. И. Берёзкин. — М. : Знание, 1986. — 128 с.
3. Берёзкин В. И. Искусство сценографии мирового театра Т. 10. Сценографы России / В. И. Берёзкин. — М. : Красандр, 2011. — 496 с.
4. Берёзкин В. И. Искусство сценографии мирового театра Т. 8. Сценографы России в контексте истории и современной практики мирового театра / В. И. Берёзкин. — М. : Красандр, 2011. — 416 с.
5. Брун В. История костюма от древности до Нового времени / В. Брун, Т. Макс. — М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2000. — 463 с.
6. Васіна З. О. Український літопис вбрання Т. II / З. О. Васіна. — К. : Мистецтво, 2006. — 447 с.
7. Захаржевская Р. Костюм для сцены / Р. Захаржевская. — М. : Совет. Россия, 1967. — 213 с.
8. Захарова О. Ю. Русский бал XVIII- начала XX века. Танцы, костюмы, символика. / О. Ю. Захарова. — М.: Центрполиграф, 2010. — 448 с.
9. Исенко С. П. Русский народный костюм и его сценическое воплощение: Учеб. пособие / С. П. Исенко. — М.: Профиздат, 1999. — 143 с.
10. Камінська Н.М. Костюм в Україні від епохи Київської Русі до XXI століття / Н. М. Камінська, С. І. Нікуленко. — Харків : Золоті сторінки, 2004. — 208 с.
11. Коммиссаржевский Ф. История костюма / Ф. Коммиссаржевский. — Минск : Соврем. литератор, 2000. — 495 с.
12. Малыгина И. Грим и костюм в современном спектакле / И. Малігіна. — М. : Искусство, 1963. — 202 с.
13. Мерцалова М. Н. История костюма: очерки истории костюма / М. Н. Мерцалова. — М. : Искусство, 1972. — 199 с.

14. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов [Электронный ресурс] : [энцикл. в 4 т.] / М. Н. Мерцалова. Т. 1. – М. : Акад. моды, 1993. – 542 с.
[Z:\E-lib\Довідники та енциклопедії\2018\+Костюм разных времен. Том 1.pdf](#)
15. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов [Электронный ресурс] : [энцикл. в 4 т.] / М. Н. Мерцалова. Т. 2. – М. : СПб. : Акад. моды : Чарт Пилот, 1991. – 542 с. [Z:\E-lib\Довідники та енциклопедії\2018\+Костюм разных времен Том 2.pdf](#)
16. Мерцалова Мария Николаевна Костюм разных времен и народов [Электронный ресурс] : [энцикл. в 4 т.] / М. Н. Мерцалова. Т. 3-4. – М. : СПб. : Акад. моды : Чарт Пилот, 2000. – 576 с.
[Z:\E-lib\Довідники та енциклопедії\2018\+Костюм разных времен. Том 3-4.pdf](#)
17. Мерцалова М. Н. Поэзия народного костюма [Электронный ресурс] / М. Н. Мерцалова. — М. : Молодая гвардия, 1988. — 224 с.
[Z:\E-lib\Наукові видання\Танцювальне мистецтво\2018\mertsalova m n poeziya narodnogo kostyuma.pdf](#)
18. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма / Т. О. Ніколаєва. — Київ : Либідь, 1996. — 176 с.
19. Ніколаєва Т. О. Український костюм: надія на ренесанс / Т. О. Ніколаєва. — К. : Дніпро, 2005. — 318 с.
20. Плаксина Э. Б. История костюма: стили и направления: Учеб. пособие / Э. Б. Плаксина. — М. : АCADEMiA, 2004. — 224 с.
21. Русский традиционный костюм : Ил. энцикл. / Авт.-сост. Н. Соснина, И. Шангина. — СПб, 2001. — 400 с.
22. Рябцев Ю. С. Хрестоматия по истории русской культуры. Художественная жизнь и быт : хрестоматия / Ю. С. Рябцев. — М. : 1998. — 554 с.
23. Сидоренко В. И. История стилей в искусстве и costume / В. И. Сидоренко. — Ростов на /Д. : Феникс, 2004. — 375 с.
24. Сыромятникова И. С. Искусство грима и причёски / И С. Сыромятникова. — М. : АCADEMiA, 2000. — 192 с.
25. Триколенко С. Українська сценографія кінця ХХ- початку ХХІ століття: основні тенденції розвитку та авторські позиції. Дис.

- на здобуття наук. ст. канд. мистецтвознавства. / С. Триколенко. — Київ, 2016. — 239 с.
26. Френкель М. Пластика сценического пространства / М. Френкель. — Киев : Мистецтво, 1987. — 184 с.
  27. Френкель М. Современная сценография / М. Френкель. — Киев : Мистецтво, 1980. — 132 с.
  28. Ходес-Поляновская Р. И. Костюмы литературных героев / Р. И. Ходес-Поляновская. — К. : Рад. школа, 1971. — 104 с.
  29. Шевнюк О. Л. Історія костюма: навч. Посібник / О. Л. Шевнюк. — Київ : Знання, 2008. — 375 с.
  30. Школьников С. П. Причёски, головные уборы и украшения для сцены / С. П. Школьников. — Минск : Высшэйш. шк, 1975. — 223 с.
  31. Шульгина А. Н. Костюмы для танцевальных и хоровых коллективов [Электронный ресурс] / А. Н. Шульгина. — М. : Профиздат, 1974. — 110 с.
[Z:\E-lib\Наукови видання\Танцювальне мистецтво\2018\shul gina a tomilina l zamalina l kostyummy dl ya tantseval ny.djvu](#)
  32. Brahina T. Choreography and Stage Decoration in oeuvre of S. Lifar. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф. (18–19 листопада 2021 р.) / Під ред. проф. В. М. Шейка та ін. — Харків : ХДАК, 2021. — С. 372-373.
  33. Dibben, Mary, Carol Kimball, and Patrick Choukroun. *Interpreting the Songs of Jacques Leguerney. A Guide for Study and Performance*. New York: Pendragon Press, 2001. — 209 с.
  34. Schouvaloff, Alexander. *The Art of Ballets Russes. The Serge Lifar collection of Theatre Designs, Costumes and Paintings at the Wadsworth Atheneum, Hartford, Connecticut*. New Haven; London: Yale University Press, 1997. — 352 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Базанов, В. В. Сцена XX в. \: учеб. пособие для театральных ВУЗов и средних специальных учебных заведений) / В. В. Базанов. — Л. : Искусство. Ленинградское отделение, 1990. — 240 с.

2. Базанов, В. Техника и технология сцены : учеб. пособие для высших и средних учебных заведений искусства и культуры / Вадим Базанов. — Л. : Искусство, 1976. — 368 с.
3. Бевзюк-Волошина Л. Сценограф чи режисер: пріоритет авторства в сучасному театрі [Електронний ресурс]/ Л. Бевзюк-Волошина — Режим доступу до ресурсу: irbis-nbuv.gov.ua
4. Блейз А. История в костюмах. От фараона до денди / Анна Блейз, Дарья Чалтыкьян М. : Олма-Пресс, 2002. — 176 с.
5. Брун В. История костюма от древности до нового времени / Вольфганг Брун, Макс Тильке — М. : «ЭКСМО», 2008. — 464с.
6. Буддур Н. История костюма / Наталья Будур — М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2002. — 480 с.
7. Васильев А.А. Европейская мода. Три века. — М. : Слово / Slovo, 2006. — 439 с.
8. Градова К. Театральный костюм. Книга 2. Мужской костюм / К. Градова — М. : Искусство, 1987. — 349 с.
9. Градова К. Театральные костюмы. Книга 1. Женский костюм / К. Градова, Е. Гутина. — М. : Искусство, 1976. — 312 с.
10. Джексон, Ш. Костюм для сцены / Ш. Джексон — М. : Искусство, 1984. — 143 с.
11. Ефимова, Л В. Костюм в России XV-нач. XX в. / Л. В. Ефимова, Т. С. Алёшина, С. Ю. Самонин. — М.: Арт-Родник, 2000. — 231 с.
12. Захаржевская Р. В. История костюма: От античности до современности / Р. В. Захаржевская — М. : Рипол Классик, 2005. — 306 с.
13. Калашникова, Н. Одежда народов СССР / Н. Калашникова, Г. Плужникова. — М. : Планета, 1990. — 224 с.
14. Каминская Н. М. История костюма / Н. М. Каминская — М. : Легпромбытиздат, 2009. — 168с.
15. Кара-Васильева Т. В. Українська вишивка : альбом / Т. В. Кара-Васильєва— К. : Мистецтво, 1993. — 25 с.
16. Кибалова Л., Гербендова О., Ламарова М. Иллюстрированная энциклопедия моды (перевод на русский язык И. М. Ильинской, А. А. Лосевой) / Л. Кибалова, О. Гербендова, М. Ламарова — Прага : Артия, 1987. — 993 с.
17. Кирсанова Р. Сценический костюм и театральная публика в России XIX в / Р. Кирсанова — М. : Артист. Режиссер. Театр. 2000. — 383 с.

18. Клара мунт, А. Искусство танца фламенко /А. Клара мунт, Ф. Альбайсин. — М. : Искусство, 1984. — 182 с.
19. Козлинский В. Художник и театр / В. Козлинский, Э. Фрезе — М.: Советский художник, 1975. — 239 с.
20. Козлова Т. Цвет в костюме. (Из цикла лекций «Моделирование и конструирование одежды») /Т. Козлова — М. : Легпромбытиздат, 1989. — 39 с.
21. Комиссаржевский Ф. Ф. История костюма / Ф. Ф. Комиссаржевский — М. : Астрель, 2005. — 336 с.
22. Красовская В. Западноевропейский балетный театр: очерки истории. Романтизм / В. Красовская — Л. : Искусство, 1996. — 486 с.
23. Красовская В. Русский балетный театр второй половины XIX в. / В. Красовская — Л.-М. : Искусство, 1963. — 551 с.
24. Красовская, В. Русский балетный театр начала XX в. Часть I. Хореографы / В. Красовская — Л. : Искусство, 1971. — 526 с.
25. Кульчицька О. А. Народний одяг західних областей УРСР : альбом : набір листівок / О. А. Кульчицька — К. : АН УРСР, 1959. — 74 с.
26. Матейко К. І. Український народний одяг / К. І.Матейко. — К. : Наукова думка, 1977. — 223 с.
27. Михайлова А. Образ спектакля / А. Михайлова — М. : Искусство, 1978. — 247 с.
28. Михайлова А. Сценография: теория и опыт очерки / А. Михайлова — М. : Советский художник, 1990. — 336 с.
29. Нанн Д. История костюма 1200-2000 / Д. Нанн — М. : Астрель, 2006. — 343с.
30. Островерх О. Сучасний театр: між сценографією та інсталяцією [Електронний ресурс] / О. Островерх – Режим доступу до ресурсу : <http://kurbas.org.ua/projects/almanah6/5.pdf>.
31. Островерх О. Сценографія в театрі корифеїв та художньо-пластичні системи українського авангарду. Інтерпретації національного образу [Електронний ресурс] / О. Островерх — Режим доступу до ресурсу: <http://kurbas.org.ua/projects/almanah6/5.pdf>.
32. Пармон Ф. Композиция костюма: одежда, обувь, аксессуары / Ф. Пармон – М. : Легпромбытиздат, 1997. – 316 с.

33. Пожарская М. Русские сезоны в Париже: эскизы декораций и костюмов 1908–1929 / М. Пожарская — М. : Искусство, 1988. — 291 с.
34. Проскураков В. Сценографія як головна складова архітектури театру / В. Проскураков, Д. Ярема // Традиції та новації у вищій архітектурно- художній освіті / В. Проскураков, Д. Ярема. — Харків : ХДАДМ, 2008. — С. 245–248.
35. Резнік О. Досвід театралізації дійства: зміна функціонального поля сценографії України в кінці ХХ століття / О. Резнік // Вісник ХДАДМ / О. Резнік. — Харків : ХДАДМ, 2014. — (Теорія та історія мистецтва; № 2). — С. 94–97.
36. Русский народный костюм [альбом] / автор-составитель Л. Ефимова. — М.: Советская Россия, 1989 — 309 с.
37. Степанова, К. Костюм для сцены : учеб. пособие по курсу «Оформление спектакля» для студентов режиссерского и балетмейстерского факультетов театральных ВУЗов / Степанова К. — М. : ГИТИС, 1981. — 120 с.
38. Степанова, К. Костюм и эпоха: о художественной выразительности костюма на сцене на примере исторического костюма Западной Европы XV-XVIII в.в. \ К. Степанова — М. : ГИТИС, 1978. — 96 с.
39. Сыркина, Ф. Русское театрально-декорационное искусство / Ф. Сыркина, Е. Костина — М. : Искусство, 1978. — 246 с.
40. Терешкович Т. А. Словарь моды: Терминология, история, аксессуары / Т. А. Терешкович — Минск: Хэлтон, 2000. — 464 с.
41. Триколенко С. Т. Український народний костюм в умовах сучасного українського театру / С. Триколенко // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. Збірник наукових праць— 2012. — № 12. — С. 202–208.
42. Триколенко С. Формування сценічного середовища за допомогою мультимедійних засобів як один з прийомів поєднання новітнього медійного та традиційного образотворчого мистецтва / Софія Триколенко // Міське середовище – ХХІ ст. / Софія Триколенко. — Київ: НАУ, 2016. — (Матеріали II міжнародного науково-практичного конгресу). — С. 119–120.

43. Триколенко С. Т. Філософське осмислення драматургічної проблематики як підґрунтя сценографічного рішення / С. Триколенко // Молодий вчений. — 2014. — № 9. — С. 157–165.
44. Українське народне вбрання : набір листівок / упоряд. О. Косміна. — К. : Балтія-друк, 2005. — 12 с.
45. Українське народне мистецтво. Вбрання / уклад. : С. Г. Колос — К. : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. — 327 с.
46. Шариков Д. Теорія, історія та практика сучасної хореографії / Д. Шариков. — Київ: КиМУ, 2010. — 142 с.
47. Шевнюк О. Традиційний костюм Індії / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. — 2006. — № 4. — С. 52-55.
48. Шевнюк, О. Костюм арабського сходу / Олена Шевнюк // Мистецтво та освіта. — 2007. — № 1. — С. 52-55.
49. Шевнюк, О. Традиційний костюм Китаю / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. — 2006. — № 3. — С. 53-58.
50. Шевнюк, О. Традиційний костюм Японії / О. Шевнюк // Мистецтво та освіта. — 2006. — № 2. — С. 53-57.
51. Dexon S. Digital Performance: a history of new media in theater, dance, performance art, and installation. / Steve Dexon. — Cambridge: The MIT Press, 2007. — 53 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури : сайт. – Режим доступу: <http://lib-hdak.in.ua/>.
2. Репозиторій ХДАК. – Режим доступу: <http://195.20.96.242:5028/khkdkak-xmlui/>.
3. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського : сайт. – Режим доступу: <http://mtlib.org.ua/>.
4. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка : сайт. – Режим доступу: <https://korolenko.kharkov.com/>.
5. Вікіпедія : вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КОСТЮМ ТА СЦЕНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТАНЦЮ

Програма та навчально-методичні матеріали дисципліни

Укладачі:

БРАГІНА Тетяна Михайлівна, доцент, кандидат філософських наук,
доцент кафедри народної хореографії
КУРДУПОВА Олена Миколаївна, старший викладач кафедри
народної хореографії

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір Курдупова О. М., Брагіна Т. М.

Підписано до друку 25.01.22 р.
Формат 60x84/16, Гарнітура «Times».
Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 1,6 Тираж 50 прим. Зам. № 0302

Надруковано в копіювальному центрі ФОП Іванової М. А,
свідотцтво В01 № 057818 м. Харків, віл. Римарська, 3/5
т. (057) 764-93-64, 755-79-12